

Innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsarbeidet

Byrådet i Bergen støtter at det skal utarbeides en nasjonal handlingsplan for arbeidet med bærekraftsmålene, og takker for muligheten til å komme med innspill.

Byrådets ambisjon er at Bergen skal være en god, rettferdig og inkluderende by, hvor det er godt å bo for alle uavhengig av økonomi, sosial bakgrunn, funksjonsnivå, livssyn og religiøs tilhørighet. Målet er å skape en god by for alle – også for fremtidens generasjoner. I Bergen kommune jobber vi med bærekraftig utvikling hver dag og vår viktigste oppgave i arbeidet med bærekraftsmålene er å omsette målene til reell endring.

Bystyret i Bergen har vedtatt at Bergen kommune skal ta en lederrolle som pådriver for arbeidet med FNs bærekraftsmål. Byrådet la i 2019 frem en oversikt over aktiviteten i kommunen som bidrar til å nå målene og la nylig frem en oppdatert status for kommunens arbeid med bærekraftsmålene.

Under følger byrådets innspill til nasjonal handlingsplan om bærekraftsarbeidet i Norge:

Målgruppe og mål

Handlingsplanen bør først og fremst handle om hvordan det statlige nivået skal arbeide nasjonalt og internasjonalt for å nå bærekraftsmålene. Handlingsplanen bør også ha som mål å legge til rette for kommunenes arbeid med bærekraft og tiltak. Den bør handle om hva nasjonalt nivå kan bidra med for å lette kommunenes arbeid, men ikke legge unødvendige føringer og bindinger for kommunene. Bergen kommune ønsker å bruke kapasiteten vår til å bidra til reell endring heller enn å rapportere på hvordan kommunen pleide å jobbe.

Som Norges første menneskerettighetsby ønsker Bergen kommune å presisere betydningen av et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene - det at ingen skal utelates (leaving no one behind). De mest sårbare menneskene må prioriteres i arbeidet med å nå bærekraftsmålene. Selv om bærekraftsmålene er basert på menneskerettighetserklæringen, forsvinner ofte menneskerettighetsperspektivet når man prioriterer og identifiserer relevante tiltak for å nå målene. Fordelen ved å beholde menneskerettighetsperspektivet i arbeidet med bærekraftsmålene er at tiltakene i større grad vil møte reelle behov i samfunnet. En slik tankegang tar utgangspunkt i at innbyggerne har rettigheter, og resultater oppnås i størst grad ved å involvere individ og grupper, og sette individets behov i fokus.

Flere av delmålene har indikatorer knyttet til seg, eksempelvis delmål 1.2 som handler om å redusere andelen menn, kvinner og barn som lever i fattigdom etter nasjonale definisjoner. Dersom det er slik at andelen fattige reduseres så har man likevel ikke lykkes før man har løftet de aller fattigste. Arbeidet med bærekraftsmålene må bidra til et mer rettferdig og inkluderende samfunn som prioriterer de mest sårbare menneskene.

Innretning

Handlingsplanen må håndtere at bærekraftsmålene har konflikter i og mellom seg. En særlig utfordring for arbeidet med bærekraftsmålene er at mål om økonomisk vekst må realiseres innenfor naturens tålegrenser. For at dokumentet skal bli et nyttig verktøy for Bergen kommune er det viktig at målkonflikter håndteres og at det viser en helhetlig tenking langs alle de tre dimensjonene.

Handlingsplanen bør ikke sektorisere arbeidet med bærekraftsmålene på det statlige nivået. Bergen kommune håper handlingsplanen blir et godt eksempel på hvordan komplekse organisasjoner kan jobbe for bærekraft uten å sektorisere bærekraftsmålene. Det å sektorisere målene kan nemlig bidra til å skjule målkonflikter. Disse målkonfliktene gjør det vanskelig å nå alle målene samtidig og kan føre til at tiltak som gjennomføres i ulike sektorer motarbeider hverandre.

Agenda2030 består av 17 bærekraftsmål og 169 tilhørende delmål. De 17 bærekraftsmålene gir en retning, men det er i delmålene man enklest ser kobling mellom eksisterende og mulig aktivitet i kommunen og FNs bærekraftsmål. Alle de 169 delmålene er ikke relevante på lokalt nivå. Dette kan være fordi de er tydelig myntet på utviklingsland, rettet mot akademisk eller nasjonalt nivå. Det hadde vært nyttig om handlingsplanen synliggjorde hvilke delmål som er mest aktuelle for de ulike aktørene. Kommunen har i dag en bred og omfattende oppgaveportefølje og kan i tillegg ta på seg oppgaver som ikke er lagt til andre offentlige eller private organ. Dersom delmålene som ikke er relevante på lokalt nivå identifiseres, vil dette gjøre det enklere å fokusere kommunens innsats rundt de delmålene som kommunen har myndighet til å påvirke.

Dokumentet skal innrettes som en melding til Stortinget. Melding til Stortinget brukes når regjeringen vil presentere saker for Stortinget uten forslag til vedtak. Meldingene er en rapport til Stortinget om arbeid som er gjort på et spesielt felt, eller drøfting av framtidig politikk. Det er kun 10 år til bærekraftsmålene skal være nådd og selv om mange av målene allerede er oppfylt i Norge, gjenstår mye arbeid. Hovedmålet må være at handlingsplanen bidrar til å omsette arbeidet med FNs bærekraftsmål til reell endring, og byrådet forventer derfor at meldingen raskt følges opp gjennom flere proposisjoner dersom det er behov for strukturelle endringer for å nå målene.

Det er også viktig at handlingsplanen er tydelig på hva som er utfordringene for å nå bærekraftsmålene og hvor Norge har forbedringspotensial.

Problembeskrivelse

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging* trekker frem at det derfor er viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Nordlandsforskning har studert hvordan norske kommuner og fylkeskommuner arbeider med å implementere bærekraftsmålene i planlegging, og har blant annet funnet tre viktige barrierer for bruk av bærekraftsmål som planverktøy:

- Manglede tid/ressurser
- Manglende metoder og verktøy for bruk av FNs bærekraftsmål
- Manglede kunnskap om FNs bærekraftsmål i kommunen

Det er viktig at den nasjonale handlingsplanen bidrar til å løse barrierene, og iallfall ikke bidrar til å forsterke disse ved eksempelvis å pålegge kommunesektoren tids- og ressurskrevende rapportering.

Det pågår mange ulike initiativer innen bærekraftsfeltet knyttet til både indikatorsettutvikling, metode, satsinger, nettverk osv. Det er i seg selv positivt at så mange tar tak og bidrar i arbeidet med å nå bærekraftsmålene, men kommunene trenger hjelp til å skaffe oversikt over de ulike initiativene for å se hvem av de som passer for kommunesektoren. Statlig hold må gjerne komme med tydelige anbefalinger, eksempelvis knyttet til hvilket indikatorsett som egner seg for kommunene, men det er viktig at kommunens mulighet til å gjøre tilpassinger til den lokale konteksten ikke forsvinner.

Måling/rapportering

Bergen kommune ønsker å bruke minst mulig tid på måling og rapportering, og mest mulig tid på å omsette målene til reell handling. Heller enn at 356 kommuner og elleve fylker skal lage sine egne indikatorsett er det behov for en tydelig anbefaling for hvilket indikatorsett kommunen bør bruke. Et slikt indikatorsett må favne både sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Det er også behov for en felles løsning for å måle, presentere og rapportere hvor langt kommunene har kommet i arbeidet med bærekraftsmålene. En felles løsning vil være en mer effektiv bruk av ressurser enn om hver enkelt aktør skal finne sitt eget system. En fellesløsning vil også gjøre det enklere å sammenligne egen kommune eller fylkeskommune med andre kommuner, fylkeskommuner eller landet som helhet. I Bergen kommune har vi blant annet to gode eksempler ([Statistikk-løsning - Folkehelseoversikt for Bergen](#) og [Bergen kommunes Barnefamiliepanel](#)) på hvordan vi tilgjengeliggjør statistikk og legger til rette for sammenligning mellom ulike områder. Ellers finnes det internasjonale portaler som måler bærekraft som man kan hente inspirasjon fra, eksempelvis Our World in Data sin [SDG-tracker](#).

Tiltak

Det er først og fremst viktig at tiltakene som regjeringen vurderer i handlingsplanen er av nasjonal og eventuelt internasjonal karakter. Nasjonal handlingsplan for arbeidet med bærekraftsmålene må ikke svekke det kommunale selvstyret. Flere av bærekraftsmålene er kommunalt anliggende, og kommunene vet best hva som fungerer ut fra lokale utfordringer og muligheter. Som nevnt tidligere er det viktig med tiltak som understøtter, men ikke binder opp kommunenes bærekraftsarbeid. Byrådet mener regjeringen bør vurdere følgende tiltak i handlingsplanen:

- Idèbank: det kan eksempelvis opprettes en idebank for hvordan vi kan jobbe med de enkelte målene og delmålene. Her kan kommuner og fylkeskommuner dele gode eksempler på metoder og verktøy for å integrere bærekraftsmålene i alt fra planarbeid og handlings- og økonomiplan, samt tiltak for å nå de ulike målene. Dette kan også være til inspirasjon for den nasjonale oppfølgingen. Byrådet har nylig lagt frem en rapport som viser hvordan Bergen kommune jobber med å nå et utvalg mål og delmål, og eksempler fra denne kan inngå i en slik idebank.
- Felles veiledning: for å øke kunnskapen om bærekraftsmålene og bærekraftsarbeidet i kommunesektoren kan det være aktuelt at det utarbeides felles veiledning om FNs bærekraftsmål, tilpasset kommunesektoren med informasjon om de delmålene som er relevante for kommunene.
- En tydelig anbefaling om indikatorsett og felles statistikk-løsning for å måle, presentere og rapportere hvor langt kommunene har kommet i arbeidet med bærekraftsmålene.
- Andre tiltak som kan bidra til å løse problemstillingen tegnet opp over.

Ferdigheter for sivilsamfunn og kultur

Det er to sentrale forutsetninger for at vi skal klare overgangen til et bærekraftig samfunn. Den første forutsetningen er høy sosial tillit. Grunnmuren for sosial tillit er sterke og inkluderende sivilsamfunn, med frivillighet, lokalt organisasjons- og kulturliv, og sterk kulturell identitet. Mye av grunnlaget for sosial tillit legges i barnehage og skole, der barn med forskjellig bakgrunn får felles erfaringer og lærer sosiale ferdigheter.

Den andre forutsetningen er det som kalles «det 21. århundres kompetanser», som utgjør en bred forståelse av kompetansebegrepet, og omfatter både kunnskaper, ferdigheter, kreativitet og innovasjon, kritisk tenkning og problemløsning, kommunikasjon og samarbeid. Læringskompetanse for det 21. århundre utgjør satsningsområdet i Bergen kommune sin plan for kvalitetsutvikling i bergensskolen, «Sammen for kvalitet - læring». Kultursektoren, fra

lokale organisasjoner til internasjonalt orienterte kunstaktører, er også viktig for å utvikle både kommunikasjon og kreativitet. Kultur skaper dialog og felles uttrykk om utfordringer og løsninger, og er en type kommunikasjon som alle i samfunnet kan delta i. Kultur gir også bidrag til kreativ tenkning rundt bærekraft. De nasjonale strategiene bør både ta hensyn til utvikling av sivilsamfunn og trekke veksler på kulturens betydning for bevisstgjøring.

Annet

Til slutt ønsker byrådet å påpeke viktigheten av at kommunesektoren blir involvert i det nasjonale arbeidet med bærekraftsmålene, både i arbeidet med stortingsmeldingen og i det oppfølgende arbeidet. Det er viktig at nasjonalt nivå har god dialog med kommunen om våre behov og legger vekt på å bidra til å løse disse.

Bergen kommune håper handlingsplanen gir kraft og retning på bærekraftsarbeidet i Norge og bidrar gjerne i det videre arbeidet.